

till den mässande prästen till men för gudstjänsten, redan när det gäller recitativ, är risken ännu större, när det är frågan om verklig sång. Sannolikt vore det bäst, om kören ensam finge övertaga introitus. Jag tror, att musiken på detta sätt bleve lättare tillgänglig för församlingen.

Mässmusiken kan höja gudstjänsten, men den kan också draga ned den. För alla dem som ha vår gudstjänst kär, blir det en viktig uppgift att så leva sig in i den nya mässmusiken, att dess språk blir bönen, förkunnelsens och lovsångens naturliga språk. Också till oss säger aposteln: »Talen med varandra i psalmer, lovsånger och andliga visor och sjungen och spelen till Herrens ära i edra hjärtan».

A. O. T. Hellerström.

Vid Laurentius Petri Sällskapets andra årsmöte den 2 augusti 1943 i Söderköping.

I en högeligen ödesmättad tid, fylld av händelser av världs-historisk betydelse, samlas Laurentius Petri Sällskapets medlemmar till sällskapets andra årsmöte. De för vårt lands försvarsberedskap nödvändiga inkallelserna till militärtjänst ha drabbat många av sällskapets medlemmar och nödvändiggjort omläggningar av sommarkonventets program.

Vid detta tillfälle synes mig riktigt att en erinran göres om de för vår kyrkas gudstjänstliv mycket betydelsefulla nya upplagor

av den svenska handboken och den nya mässboken, som under det flydda året fastställts och tagits i bruk. Omdömena om dessa nya kultiska böcker äro ännu givetvis långt ifrån slutgiltiga. De ha ännu icke prövats under ett helt kyrkoår. Förvisso hälsar dock redan nu mängen av kyrkans trogna gudstjänstbesökare det nya såsom vinster för hennes kultiska liv. Särskilt tänker jag på den omformning av det ömtåliga nattvardspartiet, där svensk tradition från 1500-talet nu fått vika för den urkristna kyrkans sed att låta prefationen föra över i församlingens yppersta lovsång: Helig. Väl utförd är denna anordning av mäktig verkan. Men den tarvar mycken omsorg och förberedelse från prästens, körens och organistens sida.

I förnyad gestalt framträder vår kyrkas högmässomusik i den föreliggande mässboken. Denna betecknar utan tvekan ett stort steg framåt. Den från 1897 års mässmusik övertagna delen har anpassats efter nutida uppfattning om den gregorianska sångens rätta utförande. Intressantare är det helt nytillkomna — de gammalkyrkliga introitusantifonierna framför allt, men också de gammalkyrkliga Laudamusmelodierna. Därmed har åt vår kyrka återbördats ett utomordentligt förnämligt musikaliskt arv, som låter den kristna kyrkan tala till oss, sena tiders lärjungar, i ett tonspråk, vars renhet och höghet icke överträffats.

Denna säreget kristna musik utgör, jämte de gradualsånger, för vilka vi ännu sakna bruk i vår kyrka, höjdpunkten i den gregorianska sången, fulländningen av den enkla psalmodi, som utgör tidebönens musikaliskt enkla dräkt. Sambandet mellan tidebönens och mässans sång blir genom den nya mässboken alltmåra uppenbar. Man kan tydligast exemplifiera detta med erinra psalmtönernas utveckling från tidebönens enkla psalmodi för psaltarpsalmerna över Magnificattonernas rikare utformning till fulländningen i Introituspsalmodiens praktfulla sirater. Detta är en utvecklingskurva, som betygar den torftigt primitiva psalmtönens inneboende tematiska kraft.

Näppeligen kan någon rätt förstå mässans gregorianska sång, som icke gjort sig mödan att lära känna tidegärdens. Den nya tonen i mässan är fullkomningen av sången i tidebönen. Därför kan Laurentius Petri Sällskapet, vars uppgift ligger främst inom tidegärden icke stå likgiltig för den nya mässboken och för den praxis, som nu måste utbildas inom vår svenska kyrka vid utförandet av den nya musiken. En utomordentligt stor och svår uppgift har därmed lagts på prästen och organisten i denna generation. Beklagligtvis har den svenska kyrkan icke i tillbörlig grad givit vare sig prästerna eller organisterna den utbildning som tarvas för att de skola kunna lösa denna uppgift.

Laurentius Petri Sällskapets verksamhet under det gångna året har fullföljts efter de linjer, som angävos vid förra årets möte. Korallveckan i Växjö har i år haft en efterföljare förlagd till Jön-

köping också den genomförd tack vare ett högt skattat samarbete med KSV i Växjö stift. En ny arbetsform har upptagits genom samarbete med komminister Bo Giertz, Torpa. I hans prästgård har denna sommar förlagts ett studiekonvent för teologer från Uppsala och Lund. Till detta hörde bl. a. undervisning i tidegårds-sång och dagligen sjunget completorium. — Det planlagda vinterkonventet i Stockholm har måst uppskjutas.

Den fortbildningskurs i gregoriansk sång, som föregått detta sommarkonvent har visserligen samlat ett ringa antal deltagare, decimerat genom inkallelser till militärtjänst. Men dess betydelse som förberedelse för sommarkonventet kan icke överskattas. Sällskapet ser med tacksamhet och glädje att musikdirektör R. Blenow, Åstorp velat ställa sig till förfogande som ledare för denna vår första fortbildningskurs.

Om sällskapets litterära verksamhet må här nämnas att *Liber cantus upsaliensis* av år 1620 ställts färdig och kommer inom den närmaste tiden att utsändas till medlemmarna. En presentation av årspublikationen sker genom sällskapets sekreterare. För nästa år har överenskommelse träffats med hovintendent J. Kroon, Malmö om utgivande av *Liber cantus wexionensis* av år 1623. Det är styrelsen angeläget att framföra sitt tack till Hovintendenten Kroon för hans utomordentliga tillmötesgående och synnerligen stora intresse, vilka möjliggjort utgivandet av dessa editioner. För sällskapet voro det ekonomiskt betydelsefullt om dessa faksimiltryck funne avsättning till kyrkor och enskilda bibliotek.

Två skrifter ha under året publicerats i Sällskapets populära serie: nämligen Bo Giertz föredrag: Vårt andaktsliv och O. Hartman: Att bedja Guds ord. Båda skrifterna äro förtjänta av stor spridning. De skulle göra en god tjänst ej blott för tidegårdens rätta förståelse, utan också för höjande av andakten i hemmen, till vilket biskopsmötet i år tagit ett behjärtansvärt initiativ. Man vill hjärtligt önska att detta initiativ skall leda till positiva resultat. Skrifterna skulle lämpligen kunna sättas i händerna på medlemmar av ungdomskretser och på konfirmander. Närmast har styrelsen för avsikt att utöka serien dels med en skrift av ordföranden med praktiska anvisningar för tidegårdens utförande, dels med ett par skrifter om Fader vår och om de nytestamentliga lovsångerna.

Sällskapets medlemsantal har sedan förra året ytterligare ökat till omkring 120. Det bereder styrelsen glädje och den hoppas på fortsatt ökning av medlemsantalet, de bistra tiderna till trots.

Sällskapets arbete har möjliggjorts endast genom personliga och ekonomiska uppoffringar från medlemmarnas och de medverkandes sida. Under året ha utgifterna för sammankomsterna icke överstigit 100 kr. Därjämte har behållningen kunnat möjliggöra att den litterära verksamheten kunnat bedrivas i planerad omfattning. Emellertid låter sig arbetet näppeligen uppehållas i full

utsträckning om icke de medverkande erhålla ersättning för de direkta utgifterna. För att erhålla ökat ekonomiskt underlag föreslår styrelsen att sällskapet hos Kgl. Maj:t begär en rikskollekt för sin verksamhet.

Arthur Adell.

Meddelanden.

Laurentius Petri Sällskapets sommarkonvent hölls i Söderköping den 1—3 augusti. En skara kantorer och andra sångare hade veckan före vid en fortbildningskurs förberett konventet genom flitig övning av den gregorianska sången i våra kyrkliga böcker. För det 30-tal deltagare, präster, kantorer och övriga lekmän, konventet räknade, voro dessa ett stöd, som är värt mycken tacksamhet.

Mässa firades dagligen. Härvid tjänstgjorde såsom predikanter kontraktsprosten N. Birke, Nora, samt kyrkoherdarna S. Ljung, Veinge, och K. Peters, Söndrum. Vår svenska mässa framstod dessa stilla högtidsdagar i sin säreget klara skönhet, i synnerhet som de moment i det nya missalet flitigt användes, vilka bidra till att göra den till en lödigare liturgisk skapelse. Introitus-antifonierna: Detta är den dag. Villigt kommer ditt folk och Sänd ditt ljus brukades. En värdig kyrklig skrud och prydnad förlänade även mässorna den prägel av tidlös härlighet, som hör Kristi kyrka till, vilket också var förhållandet vid bönetiderna, då laudes och sext lästes, vesprarna, söndagens, Kyrkmässans och Allhelgonadagens, samt completorierna, de olika veckodagarnas, sjöngos.

Vid samtliga gudstjänster utfördes orgelmusik av musikdirektörerna R. Blennow, Åstorp, A. Hedenström, Söderköping, och T. Hägg, Jönköping.

Docenten, dr Hans Cnattingius, Upsala, höll konventets första föredrag: Upsala möte, ett 350-årsminne. Föredragshållaren levandegjorde stridigheter mellan Johan III och Karl IX, mellan liturgister och antiliturgister, som föregick det möte, vilket blev en utgångspunkt för sambandet mellan kyrka och folk och gjorde Sverige till ett rent lutherskt land. Johan III, vars betydande liturgiska böcker Röda Boken och Nova Ordinantia oftast fått en orättvis dom, arbetade för en union mellan den svenska kyrkan och den romersk katolska kyrkan. Men det förefanns i den katolska samtiden starka stridigheter i fråga om mässofferstanken, vilka åstadkommo förvirring i tankegången hos de kämpande svenska partierna. Dogmen om mässoffret blev också den innersta grunden till Upsala möte och det viktigaste ärendet där.

Liber Cantus var det föredrag betitlat, som stiftsadjunkten Pehr Edwall, Växjö, med djup inlevelse och aktning svärd kunnighet höll en av dagarna. De båda mässböckerna Liber Cantus Upsaliensis av år 1620 och Liber Cantus Wexionensis av år 1623 behandlades. Dessa våra första svenska nottryck av större omfattning äro ovärderliga för förståelsen av den svenska stormaktstidens gudstjänstliv. De blevo sedermera grundläggande för den svenska kyrkans musikaliska tradition